
OSVRTI

E. T. RAFSTE, T. P. SETRE i E. SUNT

Agder univerzitet, Bergen univerzitet, Ministarstvo obrazovanja,
Norveška

UDK 027.8(481)

NORVEŠKI PLAN ZA JAČANJE ŠKOLSKOG BIBLIOTEKARSTVA

Sažetak: Prvi deo rada daje uopštenu sliku školskih biblioteka u Norveškoj, pregled statističkih podataka, okvire zakona o školama i bibliotekama i ističe pojedinosti lektira za osnovne i srednje škole. U njemu se predstavljaju složeni i integrisani sistemi u kojim se nalaze školske biblioteke; takođe, prikazuju se prepreke za uspešno održavanje i razvoj školskih biblioteka u Norveškoj, koji se problemi moraju prevazići i koje mere preduzeti. U drugom delu rada će plan „Make Space for Reading! Norwegian Strategy for Stimulating a Love of Reading and Reading Skills, 2003-2007“ (2003, 2005) – „Napravimo mesta za čitanje! Norveška strategija za podsticanje ljubavi prema čitanju i pismenosti, 2003-2007“ poslužiti kao primer kako udruženi politički, obrazovni i bibliotekarski sistemi mogu ojačati školske biblioteke i stimulisati pismenost i želju za čitanjem. U njemu se analiziraju i neki projekti unutar tog plana i ocenjuju se učinci pojedinačnih učesnika, sam proces i preliminarni rezultati. Konačno, ukazuje se koji su budući zadaci školskih biblioteka u Norveškoj.

Ključne reči: reforma bibliotekarstva, školsko bibliotekarstvo, Norveška

Uvod¹

Godinama su norveške školske biblioteke prvenstveno služile za izdavanje knjiga, a u mnogo su manjoj meri bile integrisani deo nastavnog programa. Cilj državnog strateškog plana „Napravimo mesta za čitanje!“ je bio da popravi tu situaciju, i ojača bibliote-

¹ Članak je preuzet iz časopisa *IFLA, Official Journal of the International Federation of Library Associations and Institutions*, g. 32, br. 1, 2006, str. 48-53.

ke. Započinjemo ovaj rad prikazivanjem statusa norveških školskih biblioteka 2005. godine. U drugom delu ćemo predstaviti dotični plan iz 2003. i 2005. godine, što je zanimljiv primer kako vlada nastoji da u kontekstu čitanja istakne značaj školskih biblioteka.

Moramo početi definisanjem glavnih pojmova kojima ćemo se koristiti govoreći o školskim bibliotekama: *ojačati* (empower) i *osnaživanje* (empowerment). Rečnik engleskog jezika *Oxford American Dictionary* ovako definiše *osnaživanje* – „empowerment: “to give power to, to make able; to authorize, license” – „omogućiti, osposobiti; autorizovati, licencirati“ (*Oxford American Dictionary and Language Guide*, 1999). Na osnovu ove definicije, ispitaćemo na koje načine aktuelni norveški plan putem zakona, uputstava, standarda i strategija nastoji da osposobi školske biblioteke tako da postanu deo obrazovanja.

Zaustavimo se, za trenutak, na pojmu *osnaživanje*. Danski istoričar pedagogije, Rindom (Rindom 2002), tvrdi da se tradicionalna teorija osnaživanja zasniva na humanističkim vrednostima, upućujući na teorije obrazovanja Paula Freira i Jirgena Habermasa. Prema Rindomu, *osnaživanje* znači ostvarivanje prava onih pojedinaca i grupa koji smatraju da su im zbog društvene pozicije uskraćena prava i da su zarobljeni u uzaludnom hijerarhiziranom dijalogu sa administracijom. Po ovoj teoriji, osnaživanje bi podrazumevalo da dijalog između školske biblioteke i škole na mikro i makro nivou bude „na ravnoj nozi“. Takav dijalog bi morao biti racionalan i profesionalan. Slažemo se sa ovakvim tumačenjem *osnaživanja*. Međutim, smatramo da bi proaktivno, umesto pasivnog shvatanja ovog pojma bilo produktivnije u današnjem hiperkompleksnom društvu obeleženom nezavisnošću, fleksibilnošću i inicijativom.

Uvešćemo pojam „power base“ – *izvor moći* (Møller, 1996) kako bismo objasnili naše tumačenje i korišćenje pojma *osnaživanje*. Ovaj pojam se odnosi na izvore moći na kojima se zasniva neki posao ili neka društvena funkcija; počev od onih lišenih bilo kakve moći do onih koji imaju snažne izvore moći. Ovaj koncept se dalje deli na dva različita tipa izvora: na *pravne* i *legitimne izvore moći*. *Pravni izvor* moći čine zakoni koji određuju neki posao ili funkciju. *Legitimni izvor* moći čine stručno ili lično poverenje i podrška koju pojedinci pružaju nekom poslu ili funkciji. Tvr-

dimo da je ključno da ova dva izvora moći budu uravnoteženi. Takođe je važno istaći da odnos između njih nije konstantan, kao i da jedan utiče na drugi. *Pravni izvor moći* mora biti izuzetno snažan kako bi školske biblioteke mogle da ostvare preimućstvo prilikom dijaloga sa predstavnicima stručnih i birokratskih organizacija na državnom i lokalnom nivou. Međutim, *legitimni izvor moći* mora biti jasno određen i autoritativan kako bi se biblioteke mogle osnažiti kroz akademsko i lično zalaganje.

Sledi prikaz sistema norveških školskih biblioteka, nakon čega ćemo, koristeći se ovom teorijskom osnovom, raspraviti kako se školske biblioteke mogu osnažiti.

Status školskih biblioteka u Norveškoj: prikaz

Pravni izvor moći

Zakon

Osnovno obrazovanje u Norveškoj obuhvata osnovnu i nižu srednju školu (uzrast od 6 do 15 godina) i srednju školu (od 16 do 19 godina). Ono se reguliše Zakonom o obrazovanju i Odredbama zakona (*Opplæringslova*, 1998, *Forskrift til Opplæringslova*, 1999). Deo koji se odnosi na školske biblioteke nalaže da svim učenicima mora biti omogućen pristup školskoj biblioteci. U njemu se, takođe, propisuju osnove po kojim te biblioteke mogu saradivati sa javnim bibliotekama. Svakako, biblioteka mora biti posebno prilagođena školi (paragraf §9-2 Zakona o obrazovanju, paragraf 21-1 Odredbi zakona) i dostupna učenicima tokom radnih sati škole. Ne postoje smernice ili regulative po pitanju budžeta, prostora, zaposlenih i opreme školskih biblioteka osnovnih ili srednjih škola.

Svaka škola odlučuje kako će primeniti zakon.

Postojeći nastavni plan i program

Propisani nastavni plan i program ima takođe važnu ulogu u osnaživanju školskih biblioteka na državnom nivou. Norveški nastavni plan za osnovne i nižu srednju školu sadrži poseban paragraf koji se tiče školskih biblioteka (*Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen*, 1996). U njemu stoji da su školske biblioteke od ključne važnosti za obrazovnu i kulturnu aktivnost u školama. Među najvažnijim frazama su „zadovoljstvo čitanja“ i „naučiti kako se traže informacije“. Važnost školskih biblioteka se skoro ne spominje u nastavnom planu i programu srednjih škola (*Reform '94*, 1993).

Novi nastavni plan i program

Novi nastavni plan i program kao i opsežna reforma osnovnog školstva, nazvana „Knowledge Promotion“ – „Promocija znanja“ (*Introduction to Knowledge Promotion. Summary*, 2005) bi trebalo da stupe na snagu 2006. godine. U ovom dokumentu, norveško Ministarstvo nauke i obrazovanja propisuje glavne smernice budućeg osnovnog obrazovanja. Školske biblioteke se ne pominju eksplicitno. Međutim, školske biblioteke su neizostavne u određenim oblastima školstva koje se tiču: glavnih nastavnih dužnosti i najvažnijih znanja koja se moraju steći školovanjem.

U zakonu se navode sledeće glavne nastavne dužnosti:

- Stimulisati razvoj različitih sistema učenja i sposobnosti za kritičko razmišljanje kod učenika i osoba na probnom radu/praktikanata.
- Prilagoditi predavanja i koristiti raznolike radne metode u nastavi.

A kao najvažnija znanja koja se moraju steći u školi su:

- Usmeno izražavanje,
 - Čitanje,
- Pismeno izražavanje,
- Korišćenje informacionih tehnologija i komunikacija (ITC).

Ministarstvo propisuje da će se ovim sposobnostima davati prioritet i da će im se posvećivati naročita pažnja u planu i programu svih predmeta.

Bibliotekari i bibliotečki budžet

Osoblje u školskim bibliotekama je veoma različitih profila. Bibliotekar u osnovnim i nižim srednjim školama radi prosečno 5.48 sati nedeljno. Jedna trećina ima propisanu stručnu spremu: redovne šestomesečne studije iz oblasti školskog bibliotekarstva kao dodatak pedagoškom obrazovanju (*Statistikk for folkebibliotek*, 2001). Bibliotekar u srednjim školama radi u proseku 33.3 sati nedeljno. Malo preko polovine zaposlenih su kvalifikovani školski bibliotekari, sa završene najmanje tri godine studija bibliotekarstva (*Statistikk for bibliotek og museum*, 2003).

Pokrajine, norveške administrativne jedinice, su finansijski odgovorne za srednjoškolske biblioteke. Osnovne i niže srednje škole su pod okriljem opština. Država

je 2003. godine prosečno izdvajala 184 norveških kruna po učeniku,² za oštećene knjige i druge medije, počev od 88 kruna u jednoj pokrajini do 539 kruna u drugoj (*Statistikk for bibliotek og museum*, 2003).

Legitimni izvor moći

Legitimni izvori moći norveških biblioteka se međusobno razlikuju zbog državne decentralizovane politike i različitih političkih prioriteta na lokalnom nivou. Takođe, svaka škola je različita, zbog obrazovne filozofije i prakse. Tako, u školama gde se glavni akcenat stavlja na znanja koja pružaju nastavnici i udžbenici, školske biblioteke su najčešće male i skrajnute; naprotiv, u školama gde je akcenat na učeniku i gde se koriste različite radne metode, biblioteke su veće i značajnije. Takođe je važno da se biblioteke vode stručno. U Norveškoj još uvek manjka takve stručnosti. Naše je mišljenje da školske biblioteke u Norveškoj, kao i drugde u svetu, odražavaju stanje škola, njihovu etiku i vrednosti (Willars, Sætre i Bernhard, 2002).

Kako se školske biblioteke mogu osnažiti pod datim uslovima?

Budući da sistem zakona nije naročito efektivan, a da je legitimni izvor moći biblioteka izuzetno heterogen, nije moguće predvideti rezultate tekućeg procesa osnaživanja školskih biblioteka. Državni plan za jačanje školskih biblioteka je decentralizovan i sprovodi se na regionalnom i lokalnom nivou. Dakle, dijalog između birokratije i školskih biblioteka zavisi od odgovorne primene pravnog izvora moći (zakonodavstva). Ovaj plan dalje zavisi od sadržaja i kvaliteta legitimnog izvora moći (njihove pozicije u školi), koji se znatno razlikuje od škole do škole.

Pošto su ovi izvori moći nedovoljno jaki, često je dolazilo do frustrirajućih situacija jer školski bibliotečki sistem nije bio ravnopravni sagovornik u dijalozima. Tvrdimo da će se u početku školske biblioteke na najbolji način strateški osnažiti, ukoliko im se ojača legitimni izvor moći. Smatramo da bi samo obrazovani, profesionalni školski bibliotekari mogli da na „ravnoj nozi“ razgovaraju, pregovaraju i diskutuju sa direktorima škola i nastavnicima na „njihovom jeziku“, a da takođe pomažu đacima u učenju.

² Što je oko 2.500,00 dinara, prim. prev.

Ta profesionalnost će, svakako, u budućnosti, poboljšati formalne uslove biblioteka kao i njihov pravni izvor moći, pošto će njihova argumentacija biti bolja i osnovanija. Ipak, ovakvim strateškim pristupom se ne zanemaruje državna politika. Potrebni su detaljniji zakoni koji se tiču školskih biblioteka kako bi čitava situacija bila preglednija i predvidljivija.

Pošto smo uopšteno objasnili kako se mogu prevazići prepreke u osnaživanju školskih biblioteka, sada ćemo predstaviti norveški državni plan „Make Space for Reading!“ – „Napravimo mesta za čitanje!“ iz 2003. i 2005. godine. Ovaj projekat je zanimljiv kao politička akcija koja može povećati i pravne i legitimne izvore moći školskih biblioteka tako što će ih integrisati u nastavu čitanja i, uopšte, podstaći ljubav prema čitanju.

*Norveški plan „Make Space for Reading!“ –
„Napravimo mesta za čitanje!“*

Glavni cilj plana: *Make Space for Reading! Norwegian Strategy for Stimulating a Love of Reading and Reading Skills, 2003-2007* (2003, 2005) – „Napravimo mesta za čitanje! Norveška strategija za podsticanje ljubavi prema čitanju i pismenosti, 2003-2007“ jeste unapređenje pismenosti i podsticanje čitanja. Plan je usmeren prema deci svih uzrasta: od jaslica do srednje škole, a izvršioci su nastavnici, bibliotekari, direktori škola i roditelji. Plan nastoji da poboljša nastavu čitanja i pospeši korišćenje školskih biblioteka. Takođe, njime se ističe da je čitanje preduslov za savladavanje svih predmeta, učestvovanje u demokratskom društvu kao i put ka razvoju opšte kulture. Plan nije strogo određen, pa ga lokalne i regionalne institucije, uključujući i univerzitete i više škole, mogu slobodno prepravljati i prilagođavati. Izmenjeno izdanje ovog plana iz 2005. je predstavljeno na „Svetskom danu knjige“ (World Book Day) u aprilu. Zatim, „Napravimo mesta za čitanje!“ je bio deo norveškog projekta „The Cultural Schoolbag“ – „Kulturna dačka torba“, programa od najviše važnosti za kulturnu edukaciju u školstvu. Počev od 2005. godine, „Napravimo mesta za čitanje!“ će teći paralelno sa novom reformom školstva nazvanom „Knowledge Promotion“ – „Unapređenje znanja“, tako da će „Napravimo mesta za čitanje!“ morati da prati uslove ove reforme. Važnost čitanja se naglašava kroz oba ova projekta.

Škole i opštine dobijaju godišnju finansijsku podršku kako bi se plan usvojio. Tokom 2004. godine je u

norveškim školama pokrenuto više od 200 projekata koji se, na primer, tiču čitalačkih navika, nastave čitanja, razvoja školskih biblioteka, mladih muških čitalaca itd. Jedan od ciljeva ovog plana jeste da se u školama razviju strategije unapređenja čitanja koje bi uključivale sve ove teme. Na lokalnom i regionalnom nivou, škole su zainteresovane za ovaj plan i širom zemlje je organizovano mnogo kreativnih radionica za dobrobit učenika.

Kako projekti fokusirani na čitanje mogu osnažiti školske biblioteke

„*Napravimo mesta za čitanje!*“ najveći akcenat stavlja na čitanje, pismenost i književnost. Brojni projekti čija je tema upravo čitanje zahtevaju raznolikost tekstova, prilagođenih širokom krugu čitalaca na različitim nivoima. Školske biblioteke su tu da obezbede tekstove, često u saradnji sa javnim bibliotekama. Činjenica je da su školske biblioteke nedovoljno uključene u nastavni plan i program mnogih škola (Rafste, 2001). Projekti koji se tiču čitanja i pismenosti će omogućiti školskim bibliotekama da postanu važan deo obrazovanja i njihovu promociju. Nastavnici i bibliotekari u školama će se, na taj način, udružiti i preobratiti učenike u revnosnije i bolje čitaoce. Plan takođe nastoji da razvije „progresivne planove čitanja“ za sve predmete u svim razredima. Ova strategija će dati školskim bibliotekama jedinstvenu priliku da izgrade partnerstvo sa direktorima, savetom roditelja i nastavnicima.

Oснаživanje školskih biblioteka putem projekata pod okriljem plana „Napravimo mesta za čitanje!“

Jedna pokrajina u južnoj Norveškoj je dobila finansijsku podršku za izgradnju nacionalne mreže bibliotekara u školama. Pri toj mreži se organizuju radionice i razmenjuju ideje o daljem razvoju školskih biblioteka. Ovim se omogućava širenje njihovog legitimnog izvora moći, i olakšava komunikacija sa formalnim školskim sistemom. Među školama u ovoj mreži ima onih koje su tražile finansijsku podršku za projekte koji bi pospešili čitanje. Glavni akter u ovim projektima za dobrobit đaka i nastavnika bile su upravo školske biblioteke. Bibliotekari u školama su saradivali sa nastavnicima kako bi se osmislio dobar i bogat izbor knjiga za sve đake. Ova podrška, iako skromna, je inspirisala škole da istaknu čitanje i uključe školske biblioteke u sve svoje najvažnije aktivnosti. Školske

biblioteke su se, dakle, probile u birokratskim i profesionalnim krugovima zahvaljujući ovakvim proaktivnim delatnostima; dakle, postiže se osnaživanje.

Profesionalni razvoj unutar norveške mreže školskih biblioteka

Usavršavanje nastavnika i bibliotekara u školama, kao i uspostavljanje novih kontakata su ključne stavke plana „Napravimo mesta za čitanje!“. Sada ćemo videti da se ovim zaista mogu osnažiti školske biblioteke i unaprediti njihovi pravni i legitimni izvori moći. Norveška mreža za profesionalno usavršavanje školskih biblioteka je osnovana 2004. godine kao deo dotičnog strateškog plana. Ona je u nadležnosti Agder University Collegde – Više škole u Agderu (sada Univerzitet u Agderu) u Kristijansandu i Bergen University College – Više škole u Bergenu, a glavni ciljevi su joj:

- definisati bibliotekarstvo u školama kao predmet,
- analiza potrebe za obrazovanjem i stručnošću bibliotekara u školama,
- započinjanje i razvoj studija bibliotekarstva u školama,
- pretvaranje školskih biblioteka u važne obrazovne centre.

Ova mreža je takođe forum za diskusiju i dogovore između različitih ciljnih grupa kojih se tiču školske biblioteke. Unutar nje se može raspravljati o pravnim izvorima moći na državnom i lokalnom nivou, ali i uticati na njih. Predstavnici svih norveških univerziteta i viših škola su dobili pozivnice za pristupanje mreži, a oni će se, svakako, zauzeti da se podučavanje o bibliotekarstvu u školama uvrsti u plan visokoškolske nastave. Ovo je, istovremeno, još jedan vid njihovog osnaživanja. Takođe, školske biblioteke se mogu osnažiti saradnjom sa drugim mrežama ili organizacijama, naročito onima koje se bave čitanjem, pisanjem i književnošću. Konačno, usavršavanjem nastavnika će se osnažiti legitimni izvori moći školskih biblioteka.

Sada ćemo se pozabaviti ovim dvema temama, i opisati šta je povodom tog pitanja već preduzeto a šta se tek planira.

Osnaživanje školskih biblioteka saradnjom različitih organizacija na državnom nivou

Saradnjom različitih organizacija, školsko bibliotekarstvo može brzo postati deo visokoškolskog gra-

diva. Jedan od naših saradnika će biti i državni Čita-
lački centar – Lesesenteret (The National Centre for
Reading Education and Research) koji je osnovan na
Univerzitetu u Stavangeru. Teme o školskim biblio-
tekama bi trebalo da budu integrisani deo naučnog
rada i kurseva pri ovom centru. Svi centri koji se bave
norveškim jezikom: pisanjem, čitanjem i književnošću
su, takođe, važni saradnici. Studija „Reading instruc-
tion, literature and school libraries” – „Nastava čit-
tanja, književnost i školske biblioteke“ je rezultat ove
saradnje (videti niže).

*Ojačavanje legitimnog izvora moći školskih biblioteka
usavršavanjem nastavnika i novim istraživanjima*

Usavršavanje nastavnika se već sastoji od istraživanja
i radionica iz četiri različite oblasti:

1. Radionice pri učiteljskim fakultetima o informa-
tivnoj pismenosti (Information literacy) namenjene
nastavnicima u školama,
2. Radionice pri učiteljskim fakultetima o tome kako
da školske biblioteke postanu sastavni deo nastave,
3. Novi fakultetski kurs za diplomirane učitelje i bi-
bliotekare koji nosi petnaest bodova „Nastava čitanja,
književnost i školske biblioteke“ – „Reading instruc-
tion, literature and school libraries”,
4. Novi kurs od trideset bodova o „Informacionoj
pismenosti“ – „Information literacy” za nastavnike i
bibliotekare pri Višoj školi u Agderu. U ovoj institu-
ciji već postoje dva kursa o bibliotekarstvu u školama
koji nose po trideset bodova. Viša škola u Bergenu je,
takođe, osmislila tri različita kursa iz bibliotekarstva
sa fokusom na obrazovanju.

*Oснаživanje putem dugoročnih i kratkoročnih državnih
planova*

Umnogome je plan „*Napravimo mesta za čitanje!*“
preobrazio sve nivoe obrazovanja. Svaka škola može
dobiti finansijsku pomoć za osnivanje projekata ko-
jima misli da će svoje đake inspirisati da više čitaju i
uče za sebe. Budući da su prvenstveno usredsređene
na čitanje, školske biblioteke su izvor štampanih i
elektronskih tekstova, to su mesta gde se može čitati i
stručna književnost i beletristika. Takođe, bibliotekar
u školi može i samostalno doprineti razvoju pisme-
nosti. Ako školska biblioteka nije naročito razvijena,
projekti kojima se podstiče čitanje mogu i takvu, ne-
zapaženu, biblioteku staviti u prvi plan. Uz to, školska

biblioteka će se, možda, tako primorati da unapredi svoju stručnost i građu.

Međutim, ovakav dugoročni plan može produbiti već postojeće razlike među bibliotekama u različitim školama. Naime, mnoge škole ne mogu da osmisle projekat i prijave se za finansijsku podršku. Čak ukoliko i napišu prijavu, ne mogu biti sigurne da je ona adekvatna i ubedljiva. Ovakva situacija može biti u školama sa nedovoljno jakim izvorima moći. Dotični plan, međutim, podrazumeva da su škole i njihove biblioteke kreativne, proaktivne i pune entuzijazma. Umesto osnaživanja, dakle, ovaj plan može imati i suprotan efekat.

Zanimljivo je primetiti da se ovaj plan tiče svih nivoa obrazovanja. Strategije za osnaživanje biblioteka idu u oba smera: od najviših do najnižih instanci, i obrnuto. Radionice i novi studijski programi koje je ovaj plan omogućio su primeri pozitivnog načina osnaživanja legitimnog izvora moći školskih biblioteka. Isto važi i za organizacije i centre na državnom nivou koji se bave profesionalnim razvojem školskih biblioteka.

Važno pitanje koje se postavlja povodom ovakvog, petogodišnjeg, plana jeste da li je to dovoljno dug period za ostvarivanje bilo čega trajnog. Ministarstvo za osnovno i srednjoškolsko obrazovanje je svesno da postoji realna mogućnost da pozitivni učinci kratkoročnih projekata polako nestanu po njihovom završetku. Zbog toga je opštinska državna administracija zadužena za raspodelu sredstava lokalnim projektima. Ona je odgovorna za odabir projekata, praćenje, izveštavanje o rezultatima projekata, kao i za udružene regionalne aktivnosti. Dakle, sam plan podrazumeva jednu dugoročnu strategiju kojom su sve strane zainteresovane da podstiču ljubav prema čitanju i pismenost. SINTEF, najveći norveški nezavisni naučni institut, će u Trondhajmu između 2004. i 2008. godine oceniti uspešnost plana.

Dotični plan je podržan sa velikim entuzijazmom, i biće zanimljivo videti kako će aktivnosti u „*Napravimo mesta za čitanje!*“ zaživeti u školama, i kako će se u njih uključiti školske biblioteke. Takođe će biti interesantno posmatrati u kojoj meri i koliko dugo će trajati pobudena zainteresovanost za knjigu i dokle će se školske biblioteke razviti. Zabrinuti smo da će ovaj plamen podrške bibliotekama i slovu lagano zgasnuti ukoliko država ne donese druge drastične mere kojima će se produžiti osnaživanje započeto planom „*Napravimo mesta za čitanje!*“

Zaključak

Opisali smo kako jedan petogodišnji norveški plan nastoji da osnaži školske biblioteke. Osnaživanje smo razumeli kao simetrični dijalog između birokratskih i profesionalnih organizacija s jedne strane, i školskih biblioteka s druge; to je dijalog u kom su školske biblioteke proaktivne i učestvuju u donošenju konačnih odluka. Takođe smo koristili pojam izvora moći, koji se sastoji od pravnog i legitimnog izvora moći. Prvi čine formalni, pravni, okviri školskih biblioteka. Drugi jeste lična i profesionalna podrška i pouzdanje da školske biblioteke mogu biti učesnice u obrazovanju. Svi ovi pojmovi su se pokazali izuzetno korisnim pri raspravljanju kako osnažiti školske biblioteke. Smatramo da je odnos ova dva izvora moći promenljiv. Dakle, izuzetno je važno da postoje i jaki pravni propisi i visoko kvalifikovani i stručni profesionalni bibliotekari u školama kako bi se ostvario jedan proaktivni i simetrični dijalog oko pitanja školskih biblioteka.

LITERATURA:

- Forskrifter til Opplæringslova*, Norwegian Ministry of Church, Education and Research, Oslo 1999.
- Introduction to Knowledge Promotion. Summary*, Norwegian Ministry of Education and Research, Oslo 2005.
- Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen*, Norwegian Ministry of Church, Education and Research, Oslo 1996.
- Make Space for Reading! Norwegian Strategy for Stimulating a Love of Reading and Reading Skills, 2003–2007*, Norwegian Ministry of Education and Research., Oslo 2005.
- Make Space for Reading! Norwegian Strategy for Stimulating a Love of Reading and Reading Skills, 2003–2007*, Norwegian Ministry of Education and Research, Oslo 2003.
- Møller J., *Lær å lede: dilemmaer i skolehverdagen*, Cappelen, Oslo 1996.
- Opplæringslova. Ny lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæring*, Norwegian Ministry of Church, Education and Research, Oslo 1998.
- The Oxford American dictionary and language guide*, Oxford University Press, N.Y. 1999.
- Rafste E., *Et sted å lære eller et sted å være? En case-studie av elvers bruk og opplevelse av skolebiblioteket*, University of Oslo, Faculty of Education. Ph.D. Dissertation, Oslo 2001.

Reform '94. Videregående opplæring. Nye læreplaner, Norwegian Ministry of Church, Education and Research, Oslo 1993.

Rindom L., Empowerment, in: *Luhmann anvendt*, ed. Rasmussen J., Unge P dagoger, nr. B 69., København 2002.

Statistikk for bibliotek og museum (2003), 15th May, 2005
<http://www.abm-utvikling.no/publisert/ABM-skrift/2003/statistikk.pdf>

Statistikk for folkebibliotek (2001), 15th May, 2005
<http://www.abm-utvikling.no/publisert/aarbok/aarbok2001b.pdf>

Willars G., S tre T. P. and Bernhard P., Les biblioth ques scolaires aujourd'hui et demain, in: *La biblioth que scolaire: Aujourd'hui et demain*, IFLA Section of School Libraries and Resource Centres, 2002.

Prirredila i prevela s engleskog
Sofija Todi 

Elisabet Talaksen Rafste, Tuve Perner Setre and
Elen Sunt

Agder University, Bergen University, Ministry of Education,
Norway

NORWEGIAN PLAN OF SCHOOL LIBRARIANSHIP STRENGTHENING

Abstract

The first part of the paper gives a general outlook of school libraries in Norway, review of statistical data, basic legal framework related to elementary and high schools, and highlights details of reading lists in these schools. The text describes complex and integrated systems to which school libraries belong, but also the obstacles school libraries are facing in their attempts to persist and develop in Norway, as well as the problems to be solved and measures to be taken. In the second part, the plan „Make Space for Reading! Norwegian Strategy for Stimulating a Love of Reading and Reading Skills, 2003-2007“ (2003, 2005) is used to exemplify how joint efforts of political, educational and library systems could strengthen school libraries and stimulate literacy and will for reading. In addition, certain projects within the plan are analyzed, and effects of individual actors, process itself and preliminary results evaluated. And finally, the authors suggest the future tasks of school libraries in Norway.

Key words: *librarianship reform, school librarianship, Norway*